

Sundbyberg 2026-04-09

Diarienummer: 25/00704

Vår referens:

Annica Nilsson

annica.nilsson@funktionsratt.se

Mottagare: Folkbildningsrådet

Remissvar: Förslag till nytt statsbidragssystem och nya villkor för folkhögskola

Funktionsrätt Sverige

Funktionsrätt Sverige är en samarbetsorganisation för 54 funktionsrättsförbund som tillsammans representerar drygt 400 000 medlemmar. Vårt arbete grundar sig på mänskliga rättigheter när vi driver medlemmarnas funktionsrätt - rätten att fungera i samhällslivets alla delar på lika villkor. Vårt mål är ett samhälle för alla.

Sedan 2009 är FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning gällande i Sverige. Därigenom är Sverige som stat skyldig att förverkliga rättigheterna i konventionen. Sveriges åtaganden innebär att staten ska säkerställa rätten till tillgänglig och inkluderande utbildning på alla nivåer, samt garantera det individuella stöd som behövs för att personer med funktionsnedsättning ska kunna fullgöra sina studier. Inom strategin för systematisk uppföljning av funktionshinderpolitiken är utbildning ett prioriterat område. Den kompletteras av en konkret handlingsplan som i ett förslag som överlämnats till regeringen tydliggör behovet av att utjämna skillnader i livsvillkor och att långsiktigt utveckla inkluderande strukturer i utbildningssystemet. Förslaget till handlingsplan betonar också att insatser och styrning

måste vara långsiktigt hållbara och utformade så att målgruppen inte faller mellan olika system eller påverkas negativt av förändringar i organisation eller finansiering. Staten och Folkbildningsrådet behöver således säkerställa att förändringar i statsbidragssystemet inte skapar nya hinder, utan tvärtom stärker kontinuitet, tillgänglighet och individanpassat stöd i utbildningar som är centrala för personer med funktionsnedsättning.

Funktionsrätt Sveriges synpunkter

Övergripande synpunkter

Många unga med funktionsnedsättning tillåts misslyckas i den ordinarie skolan på grund av otillgängliga lärmiljöer och otillräckligt stöd. Folkhögskolan erbjuder en andra chans och har varit och är en av de bästa vägarna framåt för dessa unga. Där har de fått mer tid på sig att göra klart skolan, tempot är traditionellt lägre och stödet större. Där har de haft möjlighet att lyckas. Folkhögskolorna betydelse för personer med funktionsnedsättning kan inte nog betonas. Inte bara att för att få en bra utbildning utan även som möjlighet att mogna som människa efter egna förutsättningar och skapa ett viktigt socialt umgänge.

Att bidragen från Folkbildningsrådet och statsbidraget har minskat betyder att det blir svårare för folkhögskolorna att erbjuda det här extra stödet och den extra personalen. Det här påverkar målgruppen i hög grad då många just behöver stödpersoner och mycket extra hjälp. En övergripande fråga som vi vill lyfta är därför hur folkhögskolorna kommer att kunna stötta den här målgruppen, även när anslagen minskat.

Statens syften med stödet till folkhögskolor och studieförbund är bland annat att bidra till att göra det möjligt för en ökad mångfald människor att påverka sin livssituation samt att bidra till att utjämna utbildningsklyftor. Att personer med funktionsnedsättning är en viktig målgrupp råder det således ingen tvekan om. Dessa utbildningsformer är särskilt viktiga för denna grupp då en stor andel av de drygt 15 procent som går ut grundskolan utan fullständiga betyg och som saknar möjlighet att söka till gymnasieskolans nationella program har funktionsnedsättningar.

Funktionsrätt Sveriges huvudsakliga synpunkter:

- Bra med riktade medel under 2026 och kompensationsmodellen för 2027–2029. Dock är förstärkningarna tidsbegränsade, vilket innebär att den långsiktiga finansieringen är osäker efter 2029. Skolor som tidigare haft höga nivåer av förstärkningsbidrag kan förlora upp till 1 miljon kronor per år under omställningsperioden.
- Bra att både allmänt och särskilt förstärkningsbidrag bibehålls och fortsatt riktas till deltagare med funktionsnedsättning. Vi oroas dock över att förstärkningsbidraget inte ökar i nivå trots ökade krav på lärartäthet, dokumentation och administration samt organisation för deltagarhälsa.
- Det är positivt med kravet på att alla folkhögskolor ska ha en organisation för deltagarhälsa, men utan tillförda medel kan resurser behöva tas från andra viktiga delar av verksamheten.
- Det finns en risk att verksamhetskravet om minst 50 procent undervisning på plats leder till minskad tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning och därmed tillgången.
- Noga uppföljning krävs när regelverket träder i kraft för att se så att genomströmningen av elever med funktionsnedsättning inte påverkas.
- Det saknas i flertalet fall en konsekvensbeskrivning utifrån Funktionsrättskonventionen och hur förslagen påverkar personer med funktionsnedsättning.

Synpunkter på enskilda förslag

2 Kvalitet i folkhögskolan

2.2.3 Bidrag till samhällsnytta

I enlighet med statens syfte med statsbidrag till folkbildningen och möjliggörandet för en prioriterad målgrupp att tillgodogöra sig folkhögskolans kurser anser vi att första meningen i avsnitt 2.2.3 bör breddas. Det är bra att "anpassad utbildning för personer med funktionsnedsättningar" tydligt skrivs ut, men även "tillgängliga lärmiljöer för personer med funktionsnedsättningar" behöver nämnas.

2.2.5 Kultur för mångfald

För att förtydliga inkluderingen av personer med funktionsnedsättning, addera till "förutsättningar" i meningen

”Hänsyn tas till individers olika erfarenheter, **förutsättningar** och bakgrunder ...”.

3 Grundläggande villkor för att erhålla statsbidrag

3.3.5 Folkhögskolans organisation

Vi tillstyrker förslaget att införa krav på att rektor ska ha genomfört en rektorsutbildning. Det bör på sikt stärka kvaliteten i folkhögskolans verksamhet. Vi tillstyrker också krav på att det ska finnas en organisation för deltagarhälsa som arbetar förebyggande och hälsofrämjande avsett att alla deltagare får tillgång för stöd för att uppnå utbildningens mål och egen personlig utveckling. Vi bedömer att båda förslagen är positiva för studerande med funktionsnedsättning.

Dock ser vi en risk att medel som behöver användas för att bygga upp en deltagarhälsa kan komma att tas från andra delar av verksamheten, vilket kan drabba elever med stödbehov. Detsamma gäller folkhögskolor med många studerande med större stödbehov som kan behöva bygga ut sin deltagarhälsa. Vår erfarenhet är att det redan idag finns folkhögskolor med stora basbehov vilket inte täcks av nuvarande finansiering. Vi saknar en konsekvensanalys utifrån detta perspektiv.

Vi anser att kravet på deltagarhälsa behöver följas av finansiering som motsvarar kostnaderna i verksamheter med stora stödbehov. Vi anser också att Folkbildningsrådet bör följa upp hur kravet påverkar undervisning och stöd för deltagare med funktionsnedsättning.

4 Verksamhetsvillkor

4.1.3 Stödinsatser för deltagare

Funktionsrätt Sverige tillstyrker förslagen i 4.1.3 som gäller stödinsatser för deltagare med funktionsnedsättning, däribland att folkhögskolan ska upprätta en handlingsplan för förstärkta insatser avseende deltagare med funktionsnedsättning, kartlägga och dokumentera deltagares behov av förstärkt stöd, informera deltagare om deras rätt till stöd samt informera berörda deltagare om deras möjlighet att påverka planeringen av stöd. Vi tillstyrker också kravet att folkhögskolan ska rapportera statistik om deltagare med funktionsnedsättning till SCB. Det är mycket positivt då det

synliggör målgruppen och möjliggör uppföljning av tillgänglighet och resultat. Det underlättar även för folkhögskolorna och dess personal att bygga vidare på arbetssätt som fungerar bra och undvika mindre bra metoder. Det ökar också kraven på korrekt information, sekretess och personalens kompetens.

Att rapportera statistik ligger också i linje med krav enligt funktionsrättskonventionen om statistik och information som behövs för att följa hur rättigheter efterlevs. För att statistiken ska vara användbar behöver den vara uppdelad för att kunna se hur det fungerar för personer utifrån olika funktionsnedsättningar och utmaningar. Rapporteringen bör därför omfatta typ av funktionsnedsättning/diagnos där så är möjligt. Det måste dock vara tydligt att folkhögskolan inte ska diagnostisera. Till exempel riskerar deltagare med sällsynta diagnoser felaktig klassificering då kunskapen om tillstånden är välkänt låg.

För att detta ska fungera bör SCB och Folkbildningsrådet utveckla en metod för uppdelad statistik för deltagare med funktionsnedsättning inom folkhögskolan. Statistiken bör omfatta olika funktionsnedsättnings pedagogiska konsekvenser i olika situationer i folkhögskolans verksamhet och fungerande pedagogiska och didaktiska metoder samt hur verksamheter framgångsrikt utvecklar lärmiljöer. Insamlingen bör kopplas till utvecklingsinsatser och resursfördelning inom statsbidraget så att resultaten leder till konkreta förbättringar av stöd och kvalitet för deltagare oavsett funktionsnedsättning.

4.2 Lärare och annan pedagogisk personal

Funktionsrätt Sverige tillstyrker förslaget att höja lärartäthet på allmän kurs till 2,0 årsarbetskrafter per 1 000 deltagarveckor. Det är positivt för deltagare som behöver stöd, men vi vill framhålla att personer med funktionsnedsättningar också finns på de särskilda kurserna. Där kan lärartätheten också behöva vara hög. Det är dock viktigt att ökad lärartäthet inte negativt påverkar tillgången till individuellt stöd. Höjs inte förstärkningsbidraget i motsvarande takt ser vi dock en risk att skolor kan komma att minska antalet platser för deltagare som behöver störst stöd. Det här behöver nog följas upp.

Förslaget om att ta bort lärartäthetskravet på särskilda kurser ger folkhögskolorna större handlingsutrymme, men innebär samtidigt att kurser som riktar sig till deltagare med omfattande stödbehov

inte längre omfattas av någon miniminivå. Avsaknaden av miniminivåer behöver kompenseras genom tydlig uppföljning och vägledning för att säkerställa kvalitet och bemanning. Vår erfarenhet är att folkhögskolor som anordnar kurser för deltagare med omfattande stödbehov är särskilt ekonomiskt känsliga. Drabbas de av neddragningar påverkas bemanningen först, något som är mycket allvarligt då trygghet och stabila personalgrupper är helt avgörande för att undervisningen ska fungera. Även borttagandet av lärartäthetskravet måste följas upp särskilt i de kurser som riktar sig till deltagare med omfattande stödbehov.

Vi saknar en konsekvensanalys utifrån ovanstående perspektiv.

4.3.4 Studie- och etableringsplan

Vi tillstyrker förslaget att studie- och etableringsplan ska upprättas för deltagare på allmän kurs och en studieplan för deltagare på särskild kurs.

4.4 Utbildningar på distans

Folkbildningsrådet föreslår att minst 50 procent av folkhögskolans verksamhet ska ske på plats och att distansstudier endast får utgöra halva verksamheten. För många personer med funktionsnedsättning är möjligheten till distansstudier en avgörande tillgänglighetsfråga. Ett verksamhetskrav om minst 50 procent undervisning på plats, riskerar därför att minska tillgängligheten och leda till att personer med funktionsnedsättning inte kan ta del av folkhögskolans kurser.

Vi anser att det är nödvändigt att folkhögskolorna ges undantagsmöjligheter när deltagarnas medicinska skäl eller funktionsnedsättning kräver det.

5 Fördelning av statsbidrag

Vi anser att det är positivt med fortsatt förstärkningsbidrag som riktas till personer med funktionsnedsättning. Det är helt avgörande för att ett stort antal personer med funktionsnedsättning ska kunna delta på lika villkor. Dock ser vi risker med att stödet inte räcker till. Vi oroas över att förstärkningsbidraget inte ökar trots ökade krav på lärartäthet och dokumentation. Skolor som tidigare haft höga nivåer av förstärkningsbidrag kan förlora upp till 1 miljon kronor per år under omställningsperioden.

Vi anser att förstärkningsbidraget måste följa kostnadsutvecklingen och kompensera på ett bättre sätt så att små skolor och skolor med hög andel studerande med funktionsnedsättning inte drabbas negativt. Det är en samhällsekonomisk lätt investering då folkhögskolan är en helt nödvändig andra chans för många unga vuxna med funktionsnedsättning vars tidigare skolgång inte har fungerat på grund av bristande tillgänglig lärmiljö. Efter studier på folkhögskolan har många personer med funktionsnedsättningar skapat sig en utbildning och andra avgörande färdigheter som möjliggör ett långt arbetsliv och på andra sätt ett deltagande i samhällsgemenskapen som inte hade varit möjligt utan folkhögskolan.

5.4.1 Allmänt förstärkningsbidrag

Vi anser det vara bra med ökad lärartäthet och bra för den stora gruppen deltagare med funktionsnedsättning. Men allmänt förstärkningsbidrag är inte knutet till det individuella behovet av stöd. Många med funktionsnedsättning, även med omfattande funktionsnedsättningar, går på de allmänna kurserna och det är viktigt att det finns både hög personaltäthet samt i övrigt extra resurser. Viktigt att poängtera att även personer med funktionsnedsättning som inte kvalar in och får tillgång till LSS-insatser kan ha omfattande behov av stöd för att klara sina studier.

5.4.2 Särskilt förstärkningsbidrag

Vi ser fördelar med ett särskilt förstärkningsbidrag som riktas till personer med funktionsnedsättning som har stora stödbehov. Det möjliggör hög personaltäthet, stödpersoner och anpassade miljöer utifrån behov. Vi konstaterar att gruppen har utökats, vilket också kräver att medlen höjs annars riskerar både kvalitet och tillgången till folkhögskolan att försämrans för den här viktiga målgruppen.

Vi anser att fempersonerskravet i spridd grupp är problematiskt, då stöd för enstaka deltagare på allmänna och särskilda kurser inte ges. Det är en stor brist som kan göra det omöjligt för enskilda att få tillgång till folkhögskolan. Vi anser att det behöver ses över.

Vi ställer oss frågande till att särskilt förstärkningsbidrag för yrkeskurser inom särskild kurs endast kan sökas för deltagare med brister i svenska språket. Vi anser det bör vara möjligt att också söka sådant bidrag för kurser som riktas till deltagare med

funktionsnedsättning. Det finns stora kompetensbrister inom vissa områden, till exempel inom vård, skola, omsorg samtidigt som sysselsättningsgraden för personer med funktionsnedsättning är låg. Satsningar behövs som möjliggör att deras arbetskraft nyttjas.

Förslaget om ett utökad krav på återrapportering kan leda till att särskilt mindre folkhögskolor kan behöva lägga mer tid på detta, vilket indirekt kan drabba andra delar av verksamheten och i synnerhet stödet till deltagare med behov av stöd. Det är en risk som bör följas upp. För att minska risken att resurser tas från pedagogiskt stöd behöver små folkhögskolor stöd med administrativa verktyg som minskar arbetet för återrapportering.

Konsekvensbeskrivning avseende hur förslaget påverkar personer med funktionsnedsättning/utifrån funktionsrättskonventionen

För många personer med funktionsnedsättning är folkhögskolorna helt avgörande för att kunna ta sig vidare till studier och arbete. Det är också en viktig målgrupp för folkhögskolorna. Trots det saknas det konsekvensbeskrivningar över hur ett stort antal viktiga förslag påverkar målgruppen. För att gå vidare med flertalet behöver det stå klart eller tydligt följas upp.

Till exempel hade det behövts en redogörelse över hur personer med funktionsnedsättning riskerar att påverkas till exempel vad gäller –

- Den ökade närvaron på plats. Studier visar exempelvis att distansarbete ökar möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att delta i arbetslivet.
- Förändringen av förstärkningsbidrag.

Med vänlig hälsning

Funktionsrätt Sverige

Nicklas Mårtensson
Ordförande